

# Gespreksverslag Danny de Vries (verkenner)

Partijen: *BBB, VVD, GroenLinks en PvdA*

- *Anton Verleun & Ans Oude Luttikhuis (BBB)*
- *Huib van Essen & Marjolein van Elteren (GroenLinks)*
- *André van Schie & Juliëtte van Gilse (VVD)*
- *Hans Adriani & Wilma de Boer (PvdA)*

29 maart 2023

Verder aanwezig: Ruud Poort (griffie), Frank Kools (griffie, verslag)

## Opening

Verkenner Danny de Vries meldt dat zijn gesprekken van vorige week met alle vijftien partijen geen duidelijke meerderheidscoalitie hebben opgeleverd. Daarom voert hij nu verdiepingsgesprekken met sommige partijen waar dingen nog onduidelijk zijn. Het doel is om duidelijk te krijgen welke varianten echt mogelijk zijn en liefst zicht op een voorkeursvariant te krijgen.

## Aanleiding

Uit de eerste ronde is naar voren gekomen dat het logisch is om BBB en GroenLinks, als twee grootste partijen, eerst samenwerking te laten onderzoeken. Toch wil de verkenner ook een brede combinatie met BBB, GroenLinks en VVD bekijken. In die variant zouden de grootste twee partijen samenwerken met de VVD, de nummer drie in de Staten, die bovendien in enkele gemeenten de grootste partij werd en in veel gemeenten tweede werd.

PvdA schuift ook aan, omdat GroenLinks en PvdA de verkenner hebben duidelijk gemaakt niet zonder elkaar in een coalitie zitting te willen nemen. GL/PvdA hebben ook gemeld samenwerking met BBB én VVD een brug te ver te vinden. De VVD heeft op haar beurt weer aangegeven nog niet te weten of zij de klik die zij heeft met BBB ook voor inhoudelijke overeenstemming op dossiers kan zorgen en dat graag nog nader te willen verkennen.

Vraag van de verkenner: hoe zitten de partijen hier om de tafel?

## Posities:

1. GroenLinks geeft aan:

- GL en PvdA hebben inderdaad afgesproken niet zonder elkaar zitting in een coalitie te nemen;
- De bestuurscultuur en samenwerking in de zittende coalitie en tussen die coalitie en de Staten is haar goed bevallen. Mocht het tot een gesprek met de VVD komen dan zou voor GroenLinks die cultuur ook onderwerp van gesprek moeten zijn, gezien de eerdere coalitiesamenwerking.
- GL wil serieus de mogelijkheden met samenwerking met BBB verkennen. Het zou heel mooi zijn als die tot resultaat zou kunnen leiden, maar er liggen ook duidelijke inhoudelijke verschillen.
- Samenwerken met BBB én VVD is voor GL een brug te ver, omdat zo'n samenwerking op te veel dossiers - en vaak verschillende - te veel concessies zouden vragen.

Gevraagd waar zij dan grote raakvlakken en verschillen met BBB en VVD ziet, geeft GL aan:

- Met BBB ziet GL raakvlakken op: woningbouw, Sociale Agenda, cultuur en mobiliteit.
- Met BBB ziet GL duidelijke inhoudelijke verschillen op o.a. landbouw & natuur.
- Met VVD heeft GL op meerdere dossiers inhoudelijk goed kunnen samenwerken.
- Met VVD ziet GL duidelijke inhoudelijke verschillen op o.a. Sociale Agenda & mobiliteit

## 2. VVD geeft aan:

- De VVD weet nog niet zeker of BBB bereid is of in staat is om compromissen te sluiten, maar er is een goede klik.
- Er zijn veel raakpunten in het BBB-programma met de VVD.
- Uit het BBB-programma spreekt de wil om problemen ook echt aan te pakken. De VVD wil verder onderzoeken of dat klopt en hoe die partij dat wil gaan doen.
- De VVD heeft twijfel of zij de rol van buitenbeentje die het CDA in de zittende coalitie vervult wil invullen. Zij vindt zichzelf geschikt om de brug tussen stad en platteland te slaan omdat de VVD in veel gemeenten als eerste of tweede partij is geïndigd.

Gevraagd waar de VVD de grote inhoudelijke verschillen en raakvlakken met BBB en GL ziet, geeft de partij aan:

- Met BBB ziet de VVD verschillen bij de energietransitie. De VVD denkt meer urgentie te voelen. Ook vindt de VVD leveringszekerheid een belangrijk punt en daarom is een mix van wind en zon en andere duurzame energiebronnen volgens deskundigen belangrijk. Ze is, net zoals BBB, dan weer tegen het verplicht inpassen van windmolens.
- Met GL ziet de VVD een verschil bij mobiliteit. De VVD wil in het mobiliteitsbeleid ook ruimte voor de auto omdat er niet overal in de provincie de optie is om alles met de fiets te kunnen doen. Met BBB ziet ze op het punt van bereikbaarheid op het platteland juist raakvlakken.
- VVD ziet op het gebied van wonen verschillen met BBB en GL. Maar ook raakvlakken, zoals bouwen in polder Rijnenburg en de mogelijkheid tot een straatje bij iedere kern, met BBB.

## 3. PvdA geeft aan:

- De samenwerking in de huidige coalitie is goed bevallen, maar de deur staat zeker open voor gesprekken over andere varianten. Op voorwaarde dat daarin ook GL aanschuift.
- Samenwerking in een coalitie met BBB én VVD voelt niet kansrijk. Dat zou leiden tot gevechten over de volle breedte van het programma van de PvdA. Om tot een werkbare samenwerking te komen leert volgens PvdA de ervaring dat het goed is dat partners elkaar al snel vinden op een gedeelte van de dossiers en de moeilijke gesprekken zich beperken tot de rest.
- De afstand tot BBB bij de stikstofaanpak en energietransitie lijkt best groot, terwijl ook met de VVD inhoudelijke verschillen over de Sociale Agenda en de opvang van vluchtelingen zijn.
- PvdA ziet voor zichzelf een brugfunctie. Natuurherstel en realisatie van nieuwe natuur zijn in de ogen van de partij belangrijk, maar GL is daarin nog wat meer uitgesproken dan zij, waardoor de PvdA de verbinding kan leggen.
- Bij woningbouw vindt de PvdA het niet alleen heel belangrijk dat er gebouwd wordt, maar ook dat er veel sociale woningen gebouwd worden. In het algemeen telt voor de PvdA dat iedereen verzekerd moet zijn van een goede boterham.

## 4. BBB geeft aan:

- Landbouw en natuur zijn heel belangrijk, maar wonen en leefbaarheid zijn dat ook.
- Op woongebied wil de BBB meer aandacht voor ouderen, jong en oud moeten veel meer door elkaar kunnen. Dat is ook goed om eenzaamheid tegen te gaan.
- Op het gebied van stikstof wil BBB eerst gaan meten wat de uitstoot werkelijk is. Meten is weten, benadrukt de partij. Zij is ervan overtuigd dat er dan veel meer mogelijk is dan nu wordt gedacht.
- Schaalvergroting in de landbouw is niet meer leidend.

- In de provincie moeten we bij het grondgebruik meerdere functies combineren, zoals landbouw, natuur en recreatie.

### **Landbouw en natuur**

Partijen spreken verder over landbouw en natuur. Op vraag van BBB geeft GL aan wat ze bij natuur belangrijk vindt. GL geeft aan onder andere goede afspraken te willen maken over natuurrealisatie, zowel de realisatie van het zogeheten Natuurnetwerk Nederland (NNN) en over de Groene Contour. Daarover zijn enkele colleges geleden afspraken met natuur- en landbouworganisaties en particulier grondbezit gemaakt in het Akkoord van Utrecht. De uitvoering heeft de afgelopen jaren nagenoeg stilgelegen. Juist het afgelopen jaar is een strategie opgesteld om die realisatie weer vlot te trekken en te versnellen. Die versnelling is voor GroenLinks heel belangrijk. De partij ziet landschapsgronden als een deel van de oplossing.

BBB vindt dat nu te krampachtig met natuurrealisatie wordt omgegaan. De strakke scheiding tussen landbouw en natuur moet weg. Veel boeren zijn beducht voor nieuwe natuur, omdat ze vrezen dat die de toekomstige ontwikkeling van hun bedrijven in de weg kan staan. Als voorbeeld van hoe het anders zou kunnen, wijst BBB naar Groot Wilnis Vinkeveen. Daar heeft een coöperatie agrariërs via particulier beheer een natuurverbinding tot stand gebracht.

Ook zijn de huidige vergoedingen in het agrarisch natuurbeheer in de ogen van BBB niets minder dan een belediging. BBB en VVD signaleren dat natuurorganisaties en boeren bij natuurbeheer anders behandeld worden. Aan dat onderscheid wil zij een einde maken. Voor de VVD zou kwaliteit bij natuurrealisatie meer het uitgangspunt moeten worden dan het behalen van een bepaalde hoeveelheid extra hectares. GL brengt naar voren dat extra nieuwe natuur ook een deel van het stikstofprobleem oplost.

Partijen bevragen elkaar over wat zij precies onder natuur verstaan. De BBB krijgt de vraag wat zij als het toekomstbeeld voor de agrarische sector ziet. Verdere schaalvergroting? Volgens de BBB is op die vraag niet één antwoord te geven. Melkveehouderij en akkerbouw verschillen immers. Maar wat de vooral in Utrecht aanwezige melkveehouderij betreft voorziet de BBB geen verdere groei. De sector is volgens haar op weg naar grondgebondenheid.

### **Stikstof**

GL geeft aan dat we niet alleen over stikstof praten, maar over een gecombineerde aanpak voor het landelijk gebied. Daarin komen de opgaven voor bodem en water, natuur, klimaat én stikstof samen. Je eenzijdig op stikstofreductie richten helpt weinig, als de bodem- en waterkwaliteit achteruit blijft gaan. GL zou in het landelijk gebied scherper ruimtelijk willen gaan onderscheiden: in die gebieden is landbouw de hoofdfuncties, daar gaan we ook de bodemdaling tegen, rondom Natura2000-gebieden hanteren we een apart regime en ook wijzen we natuurcorridors aan.

BBB wil een andere stikstofaanpak. Ze haalt een onderzoek aan dat stelt dat zelfs als alle boeren uit Nederland stoppen het stikstofprobleem nog niet opgelost is. GL informeert of BBB bereid zou zijn om afspraken voor een reductiedoelstelling tot 2027, dus voor deze Statenperiode, te maken. In de ogen van BBB gaat het om een breder programma natuurherstel waarbij ook andere zaken aan bod moeten komen. BBB herhaalt dat het belangrijk is om eerst te meten wat de uitstoot nu werkelijk is. Zij is ervan overtuigd dat er dan veel meer mogelijk is dan nu wordt gedacht.

### **Conclusies**

Het gesprek is alle vier deelnemende partijen goed bevallen. Zij geven allemaal aan geprikkeld te zijn verder te onderzoeken of ze er op moeilijke dossiers uit komen. Al heeft dit gesprek ook geïllustreerd dat er duidelijke inhoudelijke verschillen liggen.

BBB concludeert dat het hoofddoel van de partijen gelijk is, maar dat verdere gesprekken over het pad er heen zullen gaan.

GroenLinks en PvdA laten opnieuw weten niet zonder elkaar in een coalitie zitting te willen nemen. Ondanks het prettige gesprek vinden ze samenwerking met BBB én VVD een brug te ver.

De VVD stelt vast dat GroenLinks door én een partner mee te nemen én samenwerking met BBB en VVD uit te sluiten veeleisend is.

De PvdA adviseert de verkenner een meerderheid te zoeken die het programmatisch over een deel gemakkelijk eens wordt. Over de hele linie moeilijke gesprekken voeren maakt de kans op succes te klein.

De verkenner gaat vervolggesprekken voeren met de volgende combinaties:

- BBB en GroenLinks
- VVD en GroenLinks/PvdA
- BBB en VVD